

Κωνσταντίνος Πατσαρός

Ο άνθρωπος φωτιά

Εικονογράφηση:
Ελένη Τσάμπρα

📌 ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Κωνσταντίνος Πατσάρος

Ο άνθρωπος φωτιά

Εικονογράφηση: Ελένη Τσάμπρα

Θέση υπογραφής δικαιούχου/-ων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.»

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη λογοτεχνία για νέους

Κωνσταντίνος Πατσάρος, *Ο άνθρωπος φωτιά*

Εικονογράφηση: Ελένη Τσάμπρα

Διόρθωση: Έφη Ταμπακάκη

Υπεύθυνη έκδοσης: Φαίη Κολοκυθά

Copyright© για το κείμενο Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)
και Κωνσταντίνος Πατσάρος, 2021

Copyright© για την εικονογράφηση Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ
(Εκδόσεις Πατάκη), 2021

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2021

KET Δ554 ΚΕΠ 632/21 ISBN 978-960-16-9586-0

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 - ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ) 570 09
ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 - FAX: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στους γονείς μου
Στον Δημήτρη, στην Γκέλυ, στον Φίλιππο

Η στιγμή

Η στιγμή όταν, μετά από πολλά χρόνια
σκληρής δουλειάς και μεγάλου ταξιδιού,
στέκεσαι στο κέντρο του δωματίου σου,
σπίτι, δυο στρέμματα, τετραγωνικό μίλι, νησί, χώρα,
ξέροντας τελικά πώς έφτασες εδώ,
και λες, το κατέχω αυτό,

είναι η ίδια στιγμή που τα δέντρα χαλαρώνουν
τ' απαλά τους μπράτσα γύρω σου,
τα πουλιά παίρνουν πίσω τη γλώσσα τους,
οι βράχοι σκίζονται και καταρρέουν,
ο αέρας τραβιέται από σένα σαν κύμα
και δεν μπορείς να αναπνεύσεις.

Όχι, ψιθυρίζουν. Δεν κατέχεις τίποτα.
Ήσουν ένας επισκέπτης, ξανά και ξανά
σκαφαλώνοντας τον λόφο, σηκώνοντας τη σημαία,
ανακοινώνοντας.

Ποτέ δεν ανήκαμε σε σένα.

Ποτέ δε μας βρήκες.

Ήταν πάντα το αντίθετο.

ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ

Ο γιος

Δε θα σβήσει ποτέ

ΞΥΠΙΝΗΣΑ ΜΕ ΚΟΜΜΕΝΗ ΤΗΝ ΑΝΑΣΑ, το δωμάτιο πνιγόταν στους καπνούς. Πριν με ταρακουνήσει ο πατέρας μου για να δραπετεύσουμε από το σπίτι, πετάχτηκα μόνος μου από το κρεβάτι στην προσπάθειά μου να αναπνεύσω. Τρόμαξα να τον γνωρίσω. Είχε ένα άσπρο πανί τυλιγμένο γύρω από το στόμα και τη μύτη, αλλά αυτά τα μαλλιά, τα φρύδια, αυτά τα μάτια, ακόμα και σφαλιστά, με νέφη να σε κυκλώνουν μέσα στη νύχτα, δεν τα μπερδεύεις. Δεν έβγαλε το πανί από το στόμα, δε μίλησε, μου έκανε νόημα με το χέρι του να φύγουμε γρήγορα.

Τράβηξε την κουρτίνα του μπαλκονιού και τότε κατάλαβα... Το πρόσωπό μου φωτίστηκε, τα είδα όλα στην αυλή να καίγονται, αλλά και πιο μακριά, όπου και να κοιτούσα, παντού φωτιά και καπνός. Ήταν δικά τους πια, το χωράφι μας, οι ελιές, το σπίτι, η πεδιάδα, το βουνό, όλα στις φλόγες.

Δεν μπορούσα να ξεκολλήσω από τη φωτιά στο παράθυρο... Αλλιώς τα άφησα πριν με πάρει ο ύπνος. Γιατί κοιμήθηκα εκείνο το βράδυ; Θα μπορούσα να τα κοιτάω όλη νύχτα. Γιατί κοιμήθηκα; Δεν μπορούσα να κουνηθώ. Με τράβηξε από το χέρι και με έβγαλε έξω

από το δωμάτιο ξυπόλυτο στους καπνούς του διαδρόμου, μετά στους καπνούς του σαλονιού, μετά στους καπνούς της κουζίνας και, όταν άνοιξε την εξώπορτα, στην κόλαση του κήπου. Νόμισα πως μου είχαν χώσει το κεφάλι μέσα σε τζάκι, τα μάτια δεν μπορούσαν να δουν καλά, έκλειναν μόνα τους. Δεν ήταν κάρβουνα όμως που καίγονταν, αλλά τα δέντρα μας στην αυλή. Η λεμονιά δίπλα στην είσοδο, οι δύο μουριές στο βάθος, όλες οι ελιές, ό,τι κοίταζα φλεγόταν, από το χρώμα μέχρι τα πιο ψηλά κλαδιά. Τα δέντρα μας... Μου έβαλε ένα πανί στο πρόσωπο και με έσυρε μέχρι το αυτοκίνητο.

Άνοιξε την πόρτα και με έσπρωξε στα πίσω καθίσματα. Η μητέρα μου από τη θέση του συνοδηγού πετάχτηκε και με αγκάλιασε. «Αγόρι μου, ευτυχώς είσαι καλά!» Το πανί στο πρόσωπο, έτσι όπως με έσφιξε, χώθηκε κι άλλο μέσα μου, δεν ανάσαινα, εκείνα τα δευτερόλεπτα μέσα στο αυτοκίνητο παραλίγο να σκάσω. Την έσπρωξα σπασμωδικά, πήρα μια βαθιά ανάσα, μια δεύτερη, φώναξα: «Τι γίνεται, τι είναι όλα αυτά, θα μου πει κάποιος;».

«Καιγόμαστε, παιδί μου, δε βλέπεις; Πήρε φωτιά όλο το νησί τη νύχτα, καιγόμαστε! Πάμε να φύγουμε, Μάνθο!» ούρλιαξε στον πατέρα μου, και εκείνος, χωρίς να πει κουβέντα, οδήγησε το αυτοκίνητο μέσα στις φωτιές σαν το άρμα του Ήλιου.

Τις αφήσαμε να κάνουν ό,τι θέλουν εκείνο το βράδυ. Περνούσαμε από δίπλα τους χωρίς να τους προβάλλουμε αντίσταση, γκαζώνοντας με μανία προς την έξοδο του κτήματος, χαρίζοντάς τους απλόχερα τα δέ-

ντρα μας, και εκείνες ως ανταμοιβή μάς άφησαν να ζήσουμε, πυρώνοντας μόνο το εξωτερικό περίβλημα του αυτοκινήτου, θυμίζοντάς μας διαρκώς ότι δεν μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά, μας είχαν στο χέρι από την αρχή...

Γρήγορα φτάσαμε κοντά στη μαντρόπορτα, αυτή που παλιότερα χώριζε τις έξω από τις μέσα ελιές. Πάνε αυτά όμως, τώρα πια ήταν η μετάβαση από τον μέσα στον έξω εφιάλτη, αυτόν που θα παρέμενε ακόμα και η μέρα να ερχόταν, αλλά και η επόμενη.

Εκεί κοντά ήταν η πιο ηλικιωμένη ελιά από όλες, το μεγαλύτερο δέντρο του κτήματος, γύρω στα τριακόσια χρόνια ζωής, περήφανη γιαγιά, δέσποζε για να μας κλωσορίζει κάθε φορά που ερχόμασταν στο νησί, αλλά και να μας αποχαιρετάει όταν με βαριά καρδιά αναχωρούσαμε.

Εκείνο το βράδυ έπρεπε να χωθώ στα πίσω καθίσματα, να κουκουλωθώ με το πανί και να φύγω όσο γίνεται μακρύτερα. Δεν ήθελα να με δει που την παρατούσα έτσι στην πιο δύσκολη στιγμή της. Τόσες οικογένειες τη φρόντισαν όλα αυτά τα χρόνια, της έδωσαν νερό να ξεδιψάσει, έζησαν μαζί της, και εμείς, όταν τα βρήκαμε σκούρα, μαζέψαμε ταμπογαλάκια μας σε δευτερόλεπτα και την παρατήσαμε να σιγοκαίγεται, να γίνεται κάρβουνο. Δεν άντεξα όμως...

Καθώς περνάγαμε ξυστά από δίπλα της, σήκωσα το κεφάλι μου και την είδα που τυραννιόταν. Η καρδιά μου πήρε φωτιά εκείνη τη νύχτα και όσες νύχτες και να περάσουν δε θα σβήσει ποτέ.

Φωτιά αντί για αλάτι

ΟΔΗΓΗΣΕ ΠΟΛΥ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ ή τουλάχιστον εμένα μου φάνηκε σαν χίλια χρόνια. Όπου και να πηγαίναμε, η φωτιά ήταν ήδη εκεί πριν από εμάς. Πάει το νησί, αυτό ήταν. Πού να είναι άραγε η Άρτεμη, σκέφτηκα και ζήτησα το κινητό του πατέρα μου για να την πάρω τηλέφωνο.

Εκείνος δε μου απάντησε... Δεν έβγαλε μιλιά όση ώρα οδηγούσε ούτε σε μένα ούτε στη μητέρα μου, που κάθε τόσο φώναζε όταν οι φλόγες σχημάτιζαν έναν κλοιό παντού γύρω μας και με τον αέρα για σύμμαχό τους ένωθες ότι θα καταφέρουν να τρυπώσουν ακόμα και μέσα στο αυτοκίνητο.

Αν στεναχωριέμαι εγώ, τι να πει και αυτός; Ο δικός του πατέρας τού άφησε ένα από τα πιο πράσινα κομμάτια γης στο νησί. Ελιές, όπου και να έπεφτε το μάτι σου χαιρόσουν να βλέπεις ελιόδεντρα λουσμένα με αλάτι που έφερνε ο βοριάς από τη θάλασσα. Τα περισσότερα τα είχε φυτέψει ο δικός του παππούς, ο προπάππους μου, ογδόντα και βάλε χρόνια πριν από τον πρώτο Μεγάλο Πόλεμο. Ο Νικήτας. Αν τα χέρια του παππού μου ήταν γεμάτα ρόζους από τη δουλειά στο χωράφι, σκέψου πώς θα ήταν του Νικήτα. Εκατό,

διακόσια χρόνια ζωής. Μία μέρα ο βοριάς έφερε φωτιά αντί για αλάτι, πάει, χάθηκαν όλα.

Επιτέλους άρχισε να σκοτεινιάζει... Έγινε πάλι νύχτα, σαν να τους ξεφύγαμε. Ήμασταν στο χωριό του θείου Δημήτρη, στο βορειοδυτικό τμήμα του νησιού, το πιο τυχερό απ' όλα, εκεί που δεν έφτασαν οι φλόγες. Ακόμη τουλάχιστον...

Ο θεός ήταν ευτυχώς πιο συνεργάσιμος. Στο μισάωρο μου έδωσε το κινητό του και πήρα την Άρτεμη. Τα κατάφεραν και αυτοί, είχαν φύγει από το σπίτι τους πολύ πιο νωρίς. Δεν ήταν πολύ μακριά μας, δέκα λεπτά με το αυτοκίνητο, σε ένα χωριό παρακάτω.

Η Άρτεμη είναι έναν χρόνο μεγαλύτερή μου, εκείνη τη χρονιά τέλειωσε στην Αθήνα την πρώτη λυκείου. Ούτε αυτή έμενε μόνιμα στο νησί. Κάθε καλοκαίρι ερχόταν όπως και εγώ, σε ένα μικρό, αλλά παραμυθένιο εξοχικό, δυο βήματα από το δικό μας. Τα καλύτερα σύκα που είχα φάει κρέμονταν από ένα λατρεμένο δέντρο που έχουν στην αυλή τους, το οποίο κάθε χρόνο που περνούσε δεν ψήλωνε, παρά μόνο μεγάλωνε σε πλάτος. Στα σύκα της νόμιζες ότι είχαν βάλει θυμαρίσιο μέλι, τόσο γλυκά ήταν. Αν όμως έκανες το λάθος και έκοβες ένα άγουρο, το γάλα που ακουμπούσε στο δέρμα σου έφερνε τόση φαγούρα, που δε σε ξέπλενε τίποτα, ακόμα και μπουγέλο αποφοίτησης από τρία διαφορετικά σχολεία, με νερόμπομπες να σκάνε από ψηλά, από την ταράτσα, από τα γύρω βουνά, από διαστημόπλοια. Θα πήγαινες σπίτι, θα σκουπιζόσουν, θα ηρεμούσες λίγο και θα 'χες φαγούρα.

Δεν είχαμε προλάβει να βρεθούμε με την Άρτεμη, είχε έρθει με το απογευματινό πλοίο. Μαζί με τον Γιάννη, που κατέφθανε μεθαύριο, αποτελούσαν τους λεγόμενους καλοκαιρινούς μου φίλους, τα παιδιά δηλαδή που βρισκόμασταν μόνο τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Τον χειμώνα μάς έτρωγε η Αθήνα. Αν και ήμασταν όλοι στο ίδιο στομάχι, έμπαιναν ανάμεσά μας τετράδια, αγγωμένες μανάδες, ατέλειωτα χιλιόμετρα από γραμμές μετρό και τρόλεϊ και δε βρισκόμασταν σχεδόν ποτέ. Οι αναθυμιάσεις που έβγαιναν από τα έγκατα του κήτους μάς κρατούσαν διαρκώς σε καταστολή, περπατούσαμε λίγα μέτρα και νομίζαμε ότι κουραζόμασταν, παίζαμε και λέγανε ότι χάναμε τον χρόνο μας, γελούσαμε και ακόμα και εμείς οι ίδιοι σκεφτόμασταν ότι το είχαμε παρακάνει. Καμουφλαρισμένες κεραίες, ακροβολισμένες σε στρατηγικά σημεία, λουσμένες με γαστρικά υγρά, τυλίγονταν στον λαιμό μας κάθε φορά που ανοίγαμε το παράθυρο. Το μακριά με τον καιρό ξεχάστηκε, παραήταν μακριά, του έκρυβε τη θέα το κοντά, με την πολυτιμη αρωγή του δίπλα και του ακριβώς απέναντι.

Συναντιόμασταν μόνο στις αναμνήσεις από το καλοκαίρι και στις φωτογραφίες. Όποτε ζόριζαν λίγο τα πράγματα, τις έπαιρνα στο χέρι, ξάπλωνα στο κρεβάτι και τις χάζευα με τις ώρες...

Όταν ερχόταν πάλι ο Ιούνιος, ακόμα και η Αθήνα ένιωθε ζαλισμένη από τον ήλιο, παραπατούσε από τη ζέστη και μας ξέβραζε από μέσα της. Εμείς τρέχαμε γρήγορα έξω και κρυβόμασταν μέσα στα κλαδιά της συκιάς για να μη μας βρει ποτέ ξανά. Αυτή μόνο μάς καταλάβαινε. Είχε κατεβάσει τα κλαδιά της τόσο χα-

μηλιά, που ακόμα και εγώ, ο πιο κοντός της παρέας, μπορούσα εύκολα να γαντζώνομαι πάνω της με χέρια και πόδια για να ανέβω ψηλότερα, μέχρι τους άλλους δύο, που τις περισσότερες φορές ήταν ήδη εκεί πριν από μένα.

Όταν είσαι πάνω σ' ένα δέντρο, βλέπεις τα πράγματα διαφορετικά. Η θερμοκρασία πέφτει, νιώθεις τη δροσιά στο δέρμα σου, οι μυρωδιές έχουν έναν μελωδικό τόνο υγρασίας, είναι πιο δυνατές, νομίζεις ότι μπαίνουν από τη μύτη και φτάνουν ίσαμε τα αυτιά που κλείνουν ελαφρώς. Ακούς λιγότερα πάνω στο δέντρο, λίγα όμως και καλά. Αν είσαι τυχερός και ανέβει πουλί στα κλαδιά του, θα ακούσεις τον ήχο που κάνουν τα νύχια του καθώς γρατζουνάνε το ξύλο. Τα σπουργίτια χοροπηδάνε πάνω στη συκιά, αλλά αυτή η ισορροπία του πουλιού είναι μουσική για σένα, μια φλογέρα που παίζει μόνη της και κρατάς την ανάσα σου για να μη σε πάρουν είδηση και φοβηθούν, για να συνεχιστεί η μελωδία όσο γίνεται περισσότερο. Πάνω στο δέντρο οι κινήσεις σου αποκτούν άλλους ρυθμούς. Αν αναπνέεις πιο αργά, αν ξεχαστείς και ηρεμήσεις, η μουσική του θα σε κάνει να νομίσεις ότι βρίσκεσαι κάπου αλλού, σε έναν τόπο που μοιάζει με τον δικό σου, αλλά δεν είναι αυτός.

Ο μαύρος μαρκαδόρος

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΒΓΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ, μάλλον έκλεισα για λίγο τα μάτια μου. Γύρω στις οκτώ όμως τινάχτηκα από μια πολυθρόνα όπου είχα κουρνιαστεί, γιατί κάποιος είχε βάλει την τηλεόραση στη διαπασών: «...υπεράνθρωπες προσπάθειες για να θέσουν την πυρκαγιά υπό έλεγχο. Μαζί τους τρία αεροσκάφη της πυροσβεστικής και δύο ελικόπτερα πραγματοποιούν πτήσεις κοντά στις εστίες, προσπαθώντας να περιορίσουν την καταστροφική μανία της φωτιάς. Ως τώρα όμως ο απολογισμός είναι τραγικός: Ένα άτομο αγνοείται, εννέα σπίτια έχουν καεί και δεκάδες στρέμματα γης έχουν γίνει στάχτη...».

Όλα τα δημοσιογραφικά κλισέ που άκουγα κάθε καλοκαίρι για φωτιές μακρινές ήρθαν εκείνη τη χρονιά και κάθισαν πάνω μας. Ο πόνος του άλλου δε σου φαινόταν και τόσο σπουδαίος αν δεν κολλήσεις και συ την αρρώστια, αν δε σου καεί και σένα το σπίτι.

Το σπίτι μας όμως, για κάποιο λόγο που δεν είχα καταλάβει, δεν κάηκε. Οι τοίχοι εξωτερικά μαύρισαν από τη μία πλευρά, αλλά η φωτιά δεν μπήκε ποτέ μέσα. Το κτήμα, βέβαια, έγινε αγνώριστο.

Μόλις το είδα μετά από τρεις μέρες, όταν κατεβήκαμε πάλι προς τη θάλασσα, σκέφτηκα κάτι που, είναι

Έρχεστε σε αυτό τον κόσμο μέσα από τα σπλάχνα μιας γυναίκας, της μητέρας σας.

Στην αρχή δεν μπορείτε ούτε να δείτε ούτε να περπατήσετε. Αν σας αφήνουν μόνους μετά τη γέννα, θα πεθαίνατε αβοήθητοι.

Χρειάζεστε πολλή φροντίδα στα πρώτα σας χρόνια για να βρείτε τα πατήματά σας, για να μιλήσετε, να καταλάβετε πού ακριβώς βρίσκεστε.

Όσοι καιρός και να περάσει όμως, ελάχιστοι το συνειδητοποιείτε.